

נר לשולחן שבת

פרשת ויקרא

גליון 737 תשפ"א

מתוך הסכמת "החווה מלובלין" על הספר "צאן קדשים" הובאה ב"אסיפת זקנים" ל"חפץ חיים"

"הנה הגם שאין דרכי להתנהג בגדולות ליתן הסכמה כי אני לא רב ולא מגיד כי אם במקום ההכרח, בענין זה נראה לי שהוא למצוה גדולה, היות שזכורני כי בצעירותי היתה לי תשוקה לחבר ספר פירוש על סדר קדשים, מפני שידוע גדול המצוה לעסוק בהלכות קדשים, כי 'כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה, כדברי חז"ל 'זאת תורת העולה'.

אחר כך כשבאו עלי הרבה טירחא דציבורא של צרכי ישראל, הן ליעץ, הן לתפילות ובקשות ואני מתיירא לדחותם, כיון שה' יתברך עזר לי לפעול לטובת ישראל, כך נעשיתי טרוד מאד מלעשות פירוש בעצמי, גם מפני שלא היה פנאי לעיין.

וסדר קדשים הוא כמו ספר חתום ואינו מוגה כראוי כשאר הגמרות שיש בהם פירושים ממהרש"ל, מהרש"א ומהר"ם, ומסתמא לא עסקו בסדר קדשים בעיון עם תלמידים מפני שלא הוצרכו כל כך לזה.

והנה ישנם פירושים ... אך הם אינם מספיקים, כי הם בחריפותם ובקיאותם מהלך הגמרא היה פשוט אצלם וכיוונו רק להקשות ולתרץ.

וכמה שנים הייתי מחלה מכמה מדפיסים שידפיסו את הספר "צאן קדשים". וראוי לכל למדן לקנותו וללמוד סדר קדשים ולא יחוש להוצאה, כפי שכתב בספר חסידים שלקנות ש"ס הוא מצוה יותר מכתובת ספר תורה, על כן הבטחתי גם אני לקנות ממנו. והיה בזה שלום שנזכה לעשות קרבנות בפועל בבנין בית המקדש. כ"ד יעקב יצחק ... הורוויץ הדר בק"ק לובלין".

על האפשרות לקיים גם בדורנו את הנכתב בפרשת השבוע

מתוך "שולחן הטהור" לגה"צ רבי אהרן ראטה על תיקוני אכילה וקדושת אכילה בשבת וחול

מצוה להביא מלח לשולחן ולטבול בו פרוסת המוציא, משום ששולחן דומה למזבח וכתב '... כל קרבנך תקריב מלח'. (א"ח קס"ז)

במליחת הקרבנות חוץ ממצות עשה יש גם לאו "ולא תשבית מלח ברית אלקיך" (ב"ב א') והנה אין האדם מקיים לאו אלא רק כשהאיסור הגיע לידו ופירש ממנו. לכן למעשה, אם אין מלח על השולחן ואתה ממתין או מצווה להביא מלח, תוכל לכוון לקיים את הלאו. ובעת שאתה טובל את הפרוסה במלח תכוון לקיים עשה "על כל קרבנך". (רמזי המצוות ב')

אם האדם מפסיק באמצע אכילתו לכבוד בוראו נחשב כמו תענית, ותענית נחשבת כאילו הקריב קרבן, כדברי המגיד לב"י: "ובעת מאכלך כשאתה תאב ביותר לאכול תסלק ידך, ואם כך תעשה בכל סעודה יהיה כאילו אתה מקריב קרבן בכל סעודה - שולחנך יהיה ממש מזבח לזבוח עליו יצר הרע".

נתבונן על איזה קרבן כיוונו חז"ל: מלשון הגמרא (ברכות יז.) שבזמן שבת המקדש קיים אדם חוטא מביא קרבן ועתה שיושב בתענית כאילו הקריב חלבו ודמו, נראה שהכוונה לקרבן חטאת. לכן כשעושה זאת יכוון כאילו קיים מצות הקרבת חטאת.

והנה יש לרמוז: כמו מי שאי אפשר לו להביא חטאת מביא מנחת חטאת, כך מי שלא יכול להפסיק לאכול, יראה לכל הפחות לאכול במתינות, או יסתפק במאכל אחד פחות, או מתובל פחות, ולא יאכל בגאות אלא בלב נשבר, אז יחשב כאילו הקריב קרבן מנחת חטאת. (שם ועיי"ש באריכות)

נפתח בסיפור יפה

מעשה בתלמיד חכם נכבד שעקר דירתו מבני ברק ועבר לגור בבנין מעורב בשכונת "פרדס כץ". בשבת הראשונה, בעוברו בחדר המדרגות הפריע לו מאד האור הכהה ונדלק על ידי השכנים החילונים.

לא ידע מה לעשות, הרי הוא שכן חדש, צריך להיות חכם... החליט ואמר לבני ביתו: "אנחנו נתחזק בהלכות שבת. בכל סעודה בשבת נלמד שתי הלכות שבת".

והנה באותה שבת בה התחילו ללמוד ניגש אליו אחד השכנים באומרו: "אנחנו ועד הבית כאן בבנין, נתקין מנורה קבועה בחדר מדרגות לכבוד שבת!" ("נר לשולחן שבת" יש"כ לדידי הרה"ג א"י")

"ונפש כי תקריב" (ב"א) - מה הנפש הזו יש בה חמש הרגשות: ראייה, שמיעה, טעם, ריח, מישוש. כך המנחה יש בה חמישה מינים: סולת, מצות, ריקיין, מחבת, מרחשת.

בא וראה מידותיו של הקב"ה שאין מתנהג עם בריותיו אלא במידת רחמים, שאמר לישראל שכל אחד יקריב לפי כוחו, לפי מה שסיפק בידו. יכול בקר, יביא בקר. יכול צאן, יביא צאן ... ואם אין סיפק בידו, יביא ממה שהתקין לעצמו ודומה כאילו הקריב נפשו, לכך אמר "ונפש כי תקריב". (מדרש הגדול)

שאלה - מפני מה קבעו חמישה חומשי תורה בדווקא? הנה הרב "שולחן ארבע" כתב שהם כנגד חמשת החושים. כתב הגאון רבי חיים פאלאג'י: ונראה לפרש דבריו:

☞ ספר בראשית כנגד חוש הראייה, הרמוזות בו באותיותיו 'שבראית' - "וירא אלקים כי טוב".

☞ ספר שמות כנגד חוש המישוש, "ואלה שמות בני ישראל ... איש וביתו", ללמדנו שבני ישראל לא חטאו, כל אחד דבק באשתו, וזכות זו הועילה להם להגאל.

☞ ספר ויקרא כנגד חוש הריח, ספר קרבנות שנאמר בהם "אשה ריח ניחוח לה". ☞ ספר במדבר כנגד חוש הטעם, "והיה טעמו כטעם לשד השמן", המזון שהיה להם בהיותם במדבר. ☞ ספר דברים כנגד חוש השמיעה, פרשת שמע, 'אלה הדברים'. (פתיחה "חיים תחילה")

מתוך מכתבו של הגאון דוד מנחם באב"ד בעל "חבצלת השרון" "ומקובלני שאבי אבי זקני בעל ה"תבואות שור" חיבר ספר על כל עבודת הקרבנות כדרך ה"שמלה חדשה" ו"תבואות שור", והיה החיבור אצלו בכתב יד.

וקודם פטירתו אמר שהוא קיווה שהגאולה תהיה בימיו ויצטרכו לספר הזה, ועכשיו שלא זכה לזה, אין רצונו שיהיה הספר נדפס וציווה לגונזו איתו בקברו, וכן עשו!"

("חבצלת השרון" תנינא כ"ג, "משמור הלוי" זבחים תנינא ל"ד")

מתוך מכתבו של הגאון רבי מאיר אויערבאך אל הגאון רבי צבי הירש קלישר

סיפרו לי על הגאון הקדוש בעל "תבואות שור" שעשה חיבור גדול ונורא על כל סדר עבודת קרבנות, ולא רצה להשאירו בעולם. בלי ספק גם זאת היתה אחת מכוונותיו שלא ימצא בעולם, שידע שאין צורך בהכרעתו לדינא, כי בעת שיקריבו בני ישראל קרבנותיהם יהיה בירור הלכה על פי בניא.

(הקדמה ל"תבואות שור" המבואר)

עוד טעם נוסף יש לאסור - מצינו תמהים על התפילות בקברי צדיקים, איך הותר לעשות כן? והובא בזוהר שאין לבקש מן הצדיקים עצמם כי זה נחשב "דורש אל המתים", אלא יבקש מנפש הצדיק שתתפלל עליו לפני ה' שישמע תפילתו ויעשה בקשתו.

על כן, בשלמא את התפילות שעושים בבית הקברות יש לפרש כוונתם שמתפללים לה' שיענה להם בזכות הצדיקים ושיהיו מבקשים רחמים עליהם. אך מה ששוחטים את הבקר מה טעם יש בזה, אין זה כי אם רוע לב לעשות כמעשה הגויים. עולה, שהוא איסור גמור, ואם נהגו כן יבטלו מנהגם, ואם ירצו לעשות צדקה ישחטו בבתייהם ויחלקו לעניים. והיה מעשה הצדקה שלום ואין שלום אלא מטר. (שו"ת "רב פעלים" יו"ד ח"ב ל"ב)

"תפילה במקום קרבן, דכתיב 'ונשלמה פרים שפתינו'. (ברכות כו. הושע י"ד ג) יש לתמוה, מדוע נקט הפסוק 'פרים' ולא כבשים או סוגים אחרים!?

אלא כשאדם מביא קרבנות בפועל, התורה חסה על ממונם של ישראל ולא חייבה תמיד להביא פרים, אלא כל אחד כפי יכולתו, אך בזמן הזה שמקריבים על ידי תפילה, מדוע לא יכוון שיהיה כמו פרים... (הגה"ח חיים יצחק שוירץ - "שיח הפרשה" פר' צו)

"התפילה היא במקום הקרבן, דכתיב 'ונשלמה פרים שפתינו', וכתוב 'ולעבדו בכל לבבכם', וכי יש עבודה שהיא בלב, הוי אומר זו תפילה. לפיכך יש להזהר שתהא דוגמת הקרבן: בכוונה ... ומעומד ... וקביעות מקום ... וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפילה, כבגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבבז על זה". (טור או"ח צ"ח ד')

כשהתפילה שלימה בדיבור, במחשבה ובמעשה אז היא ממש במקום קרבן, ואם לאו היא פסולה כקרבן פסול. (ש"ה עניני תפילה)

כמו שקרבן נפסל במחשבת חוץ לזמנו ומקומו, כן נפסלת תפילה שהיא במקום קרבן כשהיא חוץ למקומה! (מחזה אברהם"ן ח')

כשם שהכהנים היו לומדים הלכות עבודה בטרם החילם לעבוד, כך טוב שילמדו היורדים לפני התיבה הלכות תפילה בטרם החילם להתפלל. (ספר המחכים)

"ואשי ישראל ותפילתם" - ואע"פ שאין עתה עבודה, שאין לנו קרבנות - התפילה שהיא במקום האישים שהם הקרבנות, שהתפילה תקבל ברצון לפני ה'. (טור ק"כ - ב"י ועיין ב"ח) ובמדרש מובא שמיכאל שר הגדול מקריב נשמתו של צדיקים על המזבח של מעלה - 'איש' - ריח ניחות, ועל זה תיקנו 'ואשי ישראל', שגם תפילתם של ישראל תקבל ברצון. (שם)

"וכל קרבן מנחתך במלח תמלח - על כל קרבנך תקריב מלח". (ב"ב י"ג) וכל כך למה? גזירת הכתוב היא שלא להדמות לעובדי עבודה זרה, תועבת ה' כל עושי אלה. עובדי עבודה זרה לא היו מקריבים לחם אלא שאור, וכן לא תמצא בקרבנות שלהם מלח. ("מורה נבוכים" ג מ"ו)

מנהגם להרחיק את המלח מן הקרבנות ומואסים בו מפני שהמלח בולע הדם והרחיקוהו כדי שלא ילך אפילו טיפה לאיבוד, כל כך היו נמשכים אחרי מאדים וכוחותיו, כדי לבטל כוונתם ציוותה התורה 'לא תשבית מלח'. ("מאור האפלה")

כדי להמליך את הקב"ה על כל ההפכים שישנם בעולם! אותם הפכים שגרמו לרבים לצאת למינות לומר מהתחלה אחת לא יצאו שני הפכים... והנה מלח יש בטבעו דבר והיפוכו, כי יש בו כח האש והחמימות ותולדות המים. ("כלי יקר" שם)

לכבוד החורף העומד להסתיים

בעיר אירביל במדינת עירק נהגו בעת עצירת גשמים לקחת חמישה או שישה שוורים. מוליכים אותם אל קברי צדיקים שיש להם בבית הקברות ושוחטים על כל מצבה בן בקר אחד. אחר כך מתפללים על הגשמים, אומרים "ג מידות ותוקעים בשופר, ואת הבשר מחלקים לעניים.

נשאלה השאלה, אם יש בדבר הזה איסור?

השיב רבינו ה"בן איש חי": בשו"ע כתב (יו"ד ד' ה) 'השוחט לשם הרים, חמה ולבנה, אין לו דין תקרובת עבודה זרה לאוסרה בהנאה, אבל שחיטתו פסולה ואסור באכילה, אע"פ שלא התכוון לעובדם אלא לרפואה וכיוצא בזה מדברי הבאי שאומרים העובדי כוכבים'.

וכתב ב"זבחי תודה": מה שכתב השו"ע 'שאומרים העובדי כוכבים' כוונתו שאומרים 'השוחט בהר פלוני יתרפא או העקרה תלד', נמצא כל שהם מייחדים מקום לשחוט בו עבור איזו שהיא תועלת סגולית שחיטתו פסולה, אם כן הוא הדין בנידוננו שיחדו מקום לשחוט, הבשר יאסר באכילה.

עוד סיבה לאיסור מטעם "זבחי מתים", כדברי השו"ע (יו"ד ד' ו) בהלכות עבודה זרה - "שחט לשם שר של הר ... בין ששחט לשם מיכאל השר הגדול ... הרי זה זבחי מתים ואסור בהנאה". וגדולה מזו אמרו הפוסקים, אע"פ שאדם יודע שהקב"ה הוא האלקים ואין עוד מלבדו, ומה שהוא מקריב לאיזה מלאך כוונתו רק לכבודו, נחשב עובד עבודה זרה בזה. ולכן אותם השוחטים על קברות הצדיקים, שאמנם כוונתם לכבדם בכך כדי שירדו להם גשמים, הרי זה נחשב שמקריבים להם.

ולא מועיל מה שנותנים ומחלקים את הבשר לעניים, שהרי אם תכלית כוונתם שהגשם ירד בזכות הצדקה, ישחטו את הבקר בביתם ויתנוהו לעניים, ולמה מביאים אותם לבית הקברות!? הרי שיש פה ענין של עבודה זרה.

